

Kdor sgolj konjski gnoj v gnojno jamo spravlja, naj ga po vsaki legi s perstjo potrese, de mu od vrozhine ne sgori. Snano je, de je mozhnejši gnoj od konj ki sobanje dobijo, ko od konj, ki ga nedobijo.

4. Svinjski gnoj.

Kjer svinje došti vodéne oblodbe dobijo, je gnoj od njih tudi vodén, in bo savoljo tega mersel gnoj imenovan; s konjskim gnojam namešhan, bo semlji dobro tehnil. S shitam, s krompirjem, s shelodam pitane svinje dajo bolj gnoj, kakor s domazho oblodbo pitane. Ker svinjam vézhdel lahke in plevelnate rezhi v korito dajejo, torej svinjski gnoj ni dober po njivah, ker plevelno seme kalí poshene, bolj pa bo, zhe fenosheti s njim pognojish.

5. Gnoj od perotnine in kuretne.

Ko porotnina le shito, zhervizhe, in drugo golasino, tudi nekoliko selenjave, pobira, da dober in mozhan gnoj, kateri v semlji naglo she-ne; po mokrotni semlji s njim gnojiti je prav. Golobnjake, in kurnike s suho perstjo, s peskam, ali pa s flamnato resanzo potresaj; to bo dalo došti dobriga gnoja. Menj vréden je gnoj od gosi in raz.

6. Zhloveski gnoj.

Prav bi bilo, ki bi ljudje ta gnoj skerbnejši spravliali, in ga k boljemu pridu obrazhali, kakor dosdaj. Po navadi le malo kdo kaj od tega gnoja koristi oberne. Šlabo je, de se vezh del toliko nar boljiga, nar mozhnejšiga gnoja v nizh pogubi, de per kmetovanju skorej nizh ne doneše.

Veliko sgubo ima kmet, ki na zhloveshki gnoj nizh ne porajta.

Moder vedesh je srajtal, de bi v sakimu kraju svoje polje le samo s zhloveshkim gnojam dovolj gnojiti samogli, ko bi ga tako skerbno spravliali, in perpravljali, kakor ga v jutrajnih kraljestvih, v Kini, in v Japanu spravlajo. Kmetijski vzhitel piše: ko bi per nas vel zhloveski gnoj spravili, de bi se ga nizh ne sgubilo, in de bi mu nekoliko koshene moke, ali pepela permeshali, bi skorej shesadošti gnoja imeli.

Škufhnja je she vezhkrat pokasála, de od zhloveshkiga filno mozhniga gnoja je nar višji semljsko perdelovanje. Ni ga boljiga gnoja memo zhloveshkiga sa vertno selenjavo; samo to je vediti, de se mora le zhes simo s njim po vertih gnojiti, in ga s vodo smeshati, fizer bi bil prehud, in bi sad presghal.

Ako imash slabótno osimino, polivaj jo na spomlad s zhloveshko gnojnizo; hitro bo oshivela.

Koliko drasiga gnoja bi se po mestih lahko napravilo, de bi ljudje le hotli. Trud in persadevanje bi bogato semljsko perdelovanje obil-

no povernilo. Savoljo smradu pak se ljudje dela bojijo. Temu se pa tako pomaga: Potresite vezhkrat v sakritnike suhe persti ali pepela; te suhotne rezhi, popijejo mokrotnost gnoja, in potegnajo smrad na sé bres teshave bote lahko sakritnike trebili, gnoj zhišto pobirali, in ga bres smradu isvosili.

Narifano poduzhenje in raslaganje, kako se pinja nove forte dela *)

Figura 1. kashe mashino (to je narejeno pinjo) od strane, Figura 3. kashe pa njeno stajalo. Figura 2. kashe, zhe se mashina od spredej, kjer se goni — in Figura 4. kashe, zhe se od verha doli pogleda.

Sdaj se popishe in pokashe vsak kot te mashine pofamesno:

A. kashe stajalo, ktero je kakor krish is dvéh lesov, po dva zhevlja dolgih, narejeno; kakor se v 1, 2, 3 in 4

Figuri vidi. Ravno na fredo na ta krish se postavi pinja kakorshna se potrebuje, velika ali majhna, in ravno per pinji na vsakim kraju se isdolbite dve podolgasti luknji

C. C., v ktere se štebrizhi **B. B.** terdno in tako vstavijo, de pinja napolno med nje gré, kakor se v 1. in 2. Figuri vidi.

D. kashe les pozhés, kakor štebrizhe **B. B.** na verb terdno vkupej dershi, kakor se v 1, 2 in 4 Figuri vidi.

E. kashe pinja, v kateri se veflo ali shprugla **F.** snajde, od rame noter do dna seshe, in se prav hitro naprej in nasaj sukati mora, kakor se v 1, 5 Figuri vidi.

G. kashe vertilo na katerim se pol malinskiga koleša

H. terdno dershati mora, ktero je ravno tako narejeno kakor je snotrajno malinsko kolo, kakor se v 1, 2, in 4 Figuri vidi. Na prednim konzu ima vertilu vinto **I.**, na sadnem konzu pa viši prezej teshek bit, ali kem-belj **K.** na shtilu **L.** kakor se v 1. in 2. Figuri vidi.

M. kashe preseljzo (triba) ktera mora dva persta nad pinjo, na veflu tako narejena biti, de se kolo s svojimi sobmi v njo lepo ubira, in kader se kolo s vinto sim ter tje goni, se zelo veflo she hitreje sdej naprej sdej nasaj, vertiti mora. De pa nepride preteshko sa goniti, kadar je pinja polna smetane, je na sadnim konzu kem-belj **K.** na shtilu **L.** obeshen in na vertilu **G.** dobro nataknen, de sim ter tje maha kakor podolgaste pikze v 2. Figuri kashejo, in bit s svojo tesho toliko pomaga goniti, de otrok lahko v pinji umede, zhe ni prav veliko smetane.

N. kashe, kako morajo biti lopate navertane, de smetana skos leti, in pa kako noter udobljene, in savertane, de terdno stoje.

O. kashe pa, de mora veflo spodej tezhaj imeti, dno pa nasred jamizo, de se tezhaj lahko noter obrazha. Na verh pa mora veflo imeti shelesen shetekel **P.** de tezhe v roki **Q.** v saresi **S.** ktera je v prednim štebrizhu **B.** pod vertilam terdno udobljena, kakor se v 5, 6 in 7 Figuri vidi.

Shesta Figura kashe veflo in njegove naluknjane lopate **N.** od strane.

*) Opomba. Kjer mora pri vsaki hifhi na kmetih po potrebnosti vezhji ali manji pinja biti, se ne mora sploh mira dati, kolikshna mashina mora biti. Po pinji se ravna velikost zéle mashine; torej mora tudi vse skup vezhji ali manji, mozhnejši ali slabši biti. Vsak mojster jo bo po ti podobshini lahko naredil. Le to se mora opomniti, de se vinta previfoko ne naredi; toliko vifoko nej bó, de je k roki, ktera jo goni perpravna. —

V spodnimu Berniku (v Zerkanski fari) so she ne-ktore pinje te nove forte po 3 goldinarje naredili. Duhoven gospod M. Ferlan bodo vsakimu radi povedali, kter delavz se sim pezhá. Vzhrédništvo.

V febrizhe **B. B.** so per **R. R.** tolikšne sarése narejene, de se vertilo **G.** veflo **F.** in pinja **E.** po potrebi lahko noter dene in vunkaj vsame.

Poduzhenje, kako se mora v ti pinje meſti.

Od sazhetka se mora hitro goniti; potler pa smérarj bolj pozhaſi. Kadar ſmetana sazhe nekoliko erjavkaſta perhajati in ſe kmalo potem sazhno jagodize delati, takrat ſe mora nekoliko mersle vode va-njo vliti, de ſe bolj zhiſto raslozhi in ſe mora zlo pozhaſi goniti. — Kadar je ſmetana taka, de ſe v navadnih pinjah en dan, dva ali tri dni ali pa ſhe zlo ne naredi, ſe bo v tej pinji v eni ali v dveh urah gotovo naredila, to de puter ali ſrovo maſlo je takrat bolj mehko; ſizer ſe pa prav hitro naredi in je prav lepo.

M. Ferlan.

Vſakimu ſvoje.

(Sa natiſ poſlano.)

(Is Shelesnikov). Farmanov bogabojezhnoſt in vnem no vsdiguje ſamo Ljubljankih zerkvá, ampak od dobriga kerſhanſkiga duha tudi prebivavzi Shelesniſke fare v Loſhki komeſji prizhajo. Pred ſhterimi letmi ſi napravijo ſami lep koſtarſki ſvonik (turn) per ſarni zerkvi ſvetiga Antona, prelijejo ſvonove in povikſhajo njih teſho. Letaſ ſi umiſlijo orglje s deſetimi regiftri in lep koſtarſki ſvonik na podrſhnizi ſ. Franzhiſhka Indijanſkiga apoſteljna. Zhe premiſlimo, kako hude nefrezhe ſo pred nekoliko letmi Shelesnike ſkos pogoriſha ſadele, ſe bomo lahko preprizhali, de pravi kerſhanſki duh ne praſha po obilnoſti, in de ravno tako rad v od hribov mejenih dolinah kakor na ravnim polju in planinah prebiva.

J. D.

Domazhe povéſti.

(Is Vipave.) Vinſka létna naſ je letaſ ſareſ nekoliko ſapoznila, de ſmo ſhe v sazhetku meſza koſaperſka, kakor je bilo v teh novizah Nr. 10. prav prerokvano, tergali; tode — kar ſmo jagod potergali, ſo bile vſe ſdrave. Nogreſhko grojsde ali grojsde is malih tert, je poſebno dobro doſorilo in zheſ vſe upanje perverglo, tako, de ſmo prav dober moſht, ſploh ſizer nekoliko mènj, pa ſhe tako dobriga ali ſhe kmalo boljſhiga od vlani ſkupej ſpravli, kjer je bilo vreme tergatve ſuho in lepo. Deſiravno pa ni moſhta tako obilno, kakor pretezhene leta, pa vender zena, kakor je je bilo bati, ni viſoka, kjer ſe od 4 — 6 goldinarjev kvinzh ali 60 bokalov moſhta doſdej prodaja.

J. N.

Urno, kaj je noviga?

(Vaporji na Savi.) Brali ſte unidan v novizah od ſheleſnih zéſt in de po teh zeſtah ne voſi ſhivina voſov, temozh ſopuh. Kakor ſo na ſheleſnih zeſtah ſhivino ſhe iſpregli, tako ſo tudi, pa ſhe veliko pred, na morju in na velikih rekah brodnarje is flushbe djali; ſakaj tudi barke in ladje po morju in velikih rekah ravno taki ſopuh, kakor voſove po ſheleſnih zeſtah, góni. Tudi po Savi ſo ſazbali ſhe tako brodnarſtvo. V meſzu ſuſhzu tekozhiga leta je perva ladja is Semuna (Semlin) v ſiſek priſhla in ſe ſopet naſaj peljala. Ker ima pa po Savi in Kopi (Culpa) in novi zéſti (Louisenſtrasse) kupzhija is Ogerſkiga in is Granize proti terſhaſhkimu morju in druge kraje veliko pót, bodo gotovo prihodno ſhe vezh takih bark, pri naſhkih ſoſedih parobrodi imenovanih, na Savi naredili. Blaga in ljudi je dovolj, kteri ſe bodo téh parobrodov poſluſhili. Gori bodo gorſhizo, pſhenizo, konoplje, vovno, ſalo, vófek, koſhe, tobak in veliko drusih rezhi, naſaj pa veliko drusiga blaga voſili. Popotnikam is juſhnih deſhel ſe bo v ſeverne kraje nova kratka pot odperla. Po Savi do Sagreba ni teſhko priditi in kadar bodo ſheleſno zéſto is Dunaja v Terſt

naredili, bo is Sagroba do Ljubljane lahko priti in popotniki ſe bodo od tódi, kamor ſe jim bode poljubilo, proti jugu ali proti ſeverju, lahko obernili. — Tako bó Sava veliko obveljala, kadar ſe bo vezh bark po nji voſilo in ſheleſna zeſta bliſo nje is Dunaja v Terſt peljala.

(Koladvor (Bahnhof) v Gradzu.) Kadarkoli ſo ſheleſni kolovosi narejeni, ſo bliſo meſt, tergov in drugih velikih krajev ſhtazioni, to je pohiſtva s velikimi dvoriſhi napravljene, v kterih hlaponi s voſovlaci oſtajajo, de ljudi, ki ſe prepeljavajo, odſtopijo, drugi perſedejo; de blago odloſhijo, in drugo naloshijo; de novo ſalogo vode in oglja vsamejo. Tako pohiſtvo, bodo ſadaj tudi v poglavitnim meſtu ſhtajerſkiga, v Gradzu, na novo iſſidali, ker ſheleſni kolovos od Dunaja ſkosi ſhtajerſko ravnaajo.

To bo velik koladvor (Bahnhof) okoli in okoli s velikim poſlopjem ograjen. Sa vſe to iſſidati in poſtaviti, je navdarjena zena od ſto in ſheſtdeſet tavſhent, oſem ſto in devet goldinarjev:

Eno poſlopje bo velika iſba ſa ljudi, ki ſe bodo po kolovosu pripelavali	zena gold.	14,283	kr.	23
Drugo bo hiſha, kjer ſe bodo ljudje ſa popotnizo ſapiſovali.	„	16,452	„	41
Tretje bo ſtanje zeſarſkih fluſhabnikov in piſarjev	„	21,438	„	22
Zheterto bo klaniza ſa voſove	„	10,954	„	21
Peto bode dve ſ-hrambi ſa hlapone	„	19,295	„	20
Sheſto bode hiſha ſa rokodelſtvo	„	58,999	„	56
Sedmo bode ſtanje ſa rokodelze in njih moſtre tudi ſa ſhrambarjovo piſarnizo	„	12,970	„	44
Poſlednih. Sa nektare poſebne dela, kakor ſa vodnjake ali ſhterne, ſa vertila (Drehscheiben) ſa ograje koleſnika, ſa ſhlebe, in druge rezhi, kar jih k temu gré	„	6,425	„	13

Sofhtevk . . . gold. 160,809 kr. —

Kdor hozhe dela vſeti, je vabljen, de naj piſano ponudbo v viſhi dvorno kanzlijo na Dunaj poſhle; kteri bo od navdarjene zene nar bolj ponudbo dal, bo delo prejel.

L.

Vganjka.

Nr. 2.

Herbet ima — trebuha ne,
Roke ima — nog ne,
Laſe ima — glave ne.
Kaj je to?

Snajdba vganike Nr. 1. v prihodnim liſtu je:
p o k o p.

Shitni kup.	U Ljubljani		U Krajnu	
	25. koſaperſka.		23. koſaperſka.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
1 mernik Pſhenize domazhe	1	30	1	32
1 „ „ banafhke	1	30	—	—
1 „ Turfhize . . .	1	3	—	—
1 „ Sorfhize . . .	—	—	1	12
1 „ Erſhi . . .	1	1	1	16
1 „ Jezhmena . . .	1	1	—	—
1 „ Profa . . .	1	—	1	—
1 „ Ajde . . .	1	12	—	—
1 „ Ovſa . . .	—	37	—	42

V Ljubljani. Natiſnil in ſaloſhil Joſhef Blasnik.